

DOC/00/7

Брюксел, 28 февруари 2000 г.

**ЕВРОПЕЙСКИ СЪВЕТ ОТ ЛИСАБОН — СТРАТЕГИЯ
ЗА ИКОНОМИЧЕСКО И СОЦИАЛНО ОБНОВЛЕНИЕ
НА ЕВРОПА**

**ДОКУМЕНТ, ПРЕДСТАВЕН ОТ ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ
НА ВНИМАНИЕТО НА ИЗВЪНРЕДНИЯ ЕВРОПЕЙСКИ СЪВЕТ
ОТ ЛИСАБОН,
23–24 МАРТ 2000 г.**

ЕВРОПЕЙСКИ СЪВЕТ ОТ ЛИСАБОН — СТРАТЕГИЯ ЗА ИКОНОМИЧЕСКО И СОЦИАЛНО ОБНОВЛЕНИЕ НА ЕВРОПА

У В О Д

През последното десетилетие от Европейския съюз бе постигнато немалко — вътрешният пазар, икономическият и валутен съюз, въвеждането на единната европейска валута в предвидените срокове. Това стана възможно благодарение на осъществяването на програмата за вътрешния пазар от 1993 г., провеждането на стабилна парична и фискална политика и целесъобразното движение на трудовите възнаграждения. На свой ред тези успехи способстваха за икономическа конвергенция и макроикономическа стабилност.

Солидни постижения през последните десет години.

Резултатът е една положителна макроикономическа перспектива — за 2000 и 2001 г. се прогнозира растеж от 3%, а нетното нарастване на новосъздадените работни места се очаква да възлезе на повече от 1% или 1.5 млн. нови работни места всяка година. Платежният баланс на ЕС запазва доброто си състояние, а еврото — само година след като беше въведено — заема повече от 40% от международния пазар на облигации. Инфлацията в Европа е потушена, постигнато е впечатляващо намаление на бюджетните дефицити, установени са ниски лихвени равнища, а натрупаният държавен дълг в процентно отношение към БВП показва низходяща тенденция. Накратко възприетата от ЕС рамка на икономическата политика започва да дава резултат.

Добра макроикономическа перспектива

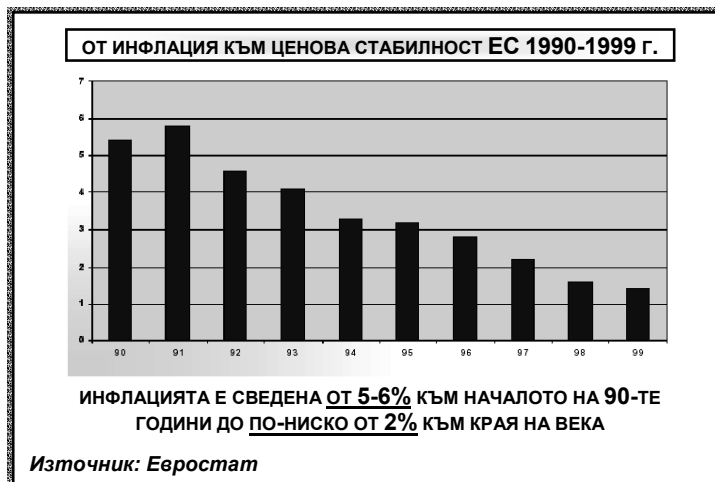
Днес обаче като всички останали региони по света ЕС е изправен пред коренно изменение на парадигмата, чиито двигатели са глобализацията и новата икономика на познанието. Процесът оказва въздействие върху всички сфери на живота и налага дълбока трансформация на европейската икономика и общество. Съюзът трябва тукат да насочи тази промяна в руслото на своите ценности и обществена концепция.

Но Съюзът е изправен пред парадигмата на Новата икономика

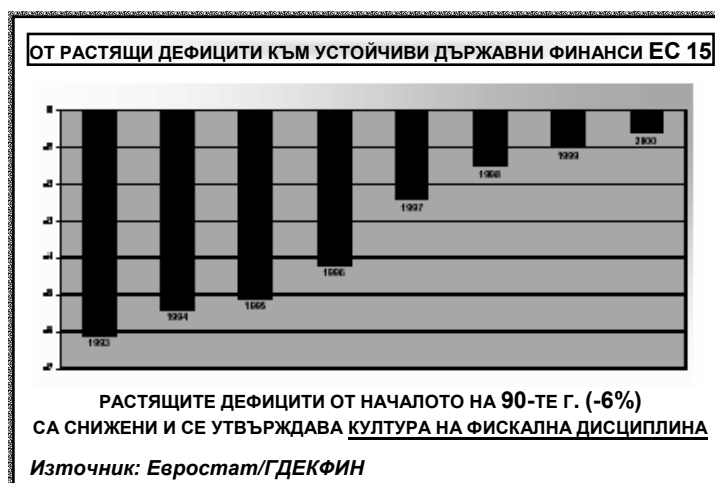
Необходимо е да пренасочим политиката си, за да се възползваме от предимствата на новото, основано на познанието общество. Днешната икономическа перспектива — най-благоприятната от едно поколение насам — представя уникална възможност за това.

Най-благоприятните от поколение насам икономически условия

Разполагаме с най-благоприятните от поколение насам икономически условия...

Категоричен е преходът към устойчивост на държавните финанси...

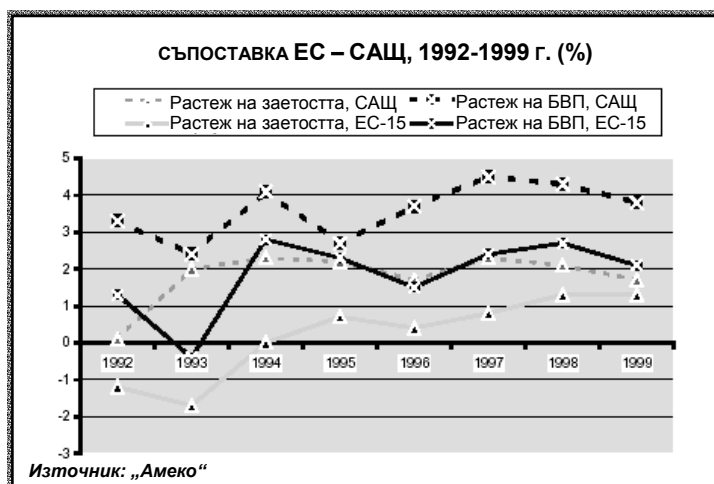
Значителна е дългосрочната конвергенция на лихвените равнища в Европа...

Но все още са налице слабости

Въпреки благоприятната перспектива все още са налице слабости. По темпове на растеж ЕС все така отстъпва на САЩ; безработицата остава неприемливо висока и твърде много са отхвърлените от обществото хора. Европейската икономика просто не е така динамична като икономиката на някои от главните ни конкуренти.

Европа изостава от САЩ по темпове на растеж и по дял на безработицата...

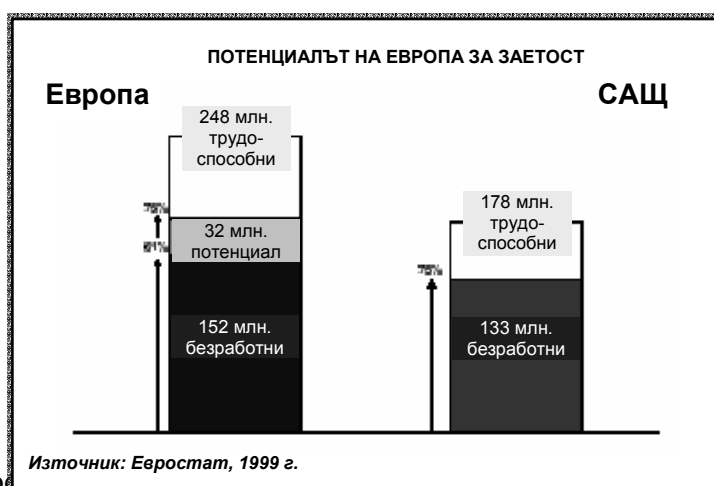

Предстоящите предизвикателства

Безработицата. Понастоящем около 10% от европейското население в трудоспособна възраст (15 млн. души) са без работа. Ако обаче всички държави-членки постигнат най-високите равнища на заетост, регистрирани в ЕС и в САЩ, още 30 милиона души (два пъти повече от сегашния брой на безработните) биха получили работа. Това е потенциалът на Европа за постигане на „пълна заетост“.

Безработицата все още възлиза на 10%

Безработицата в Европа се дължи на неоползотворен потенциал...

Главните черти на недостига на заетост в Европа са:

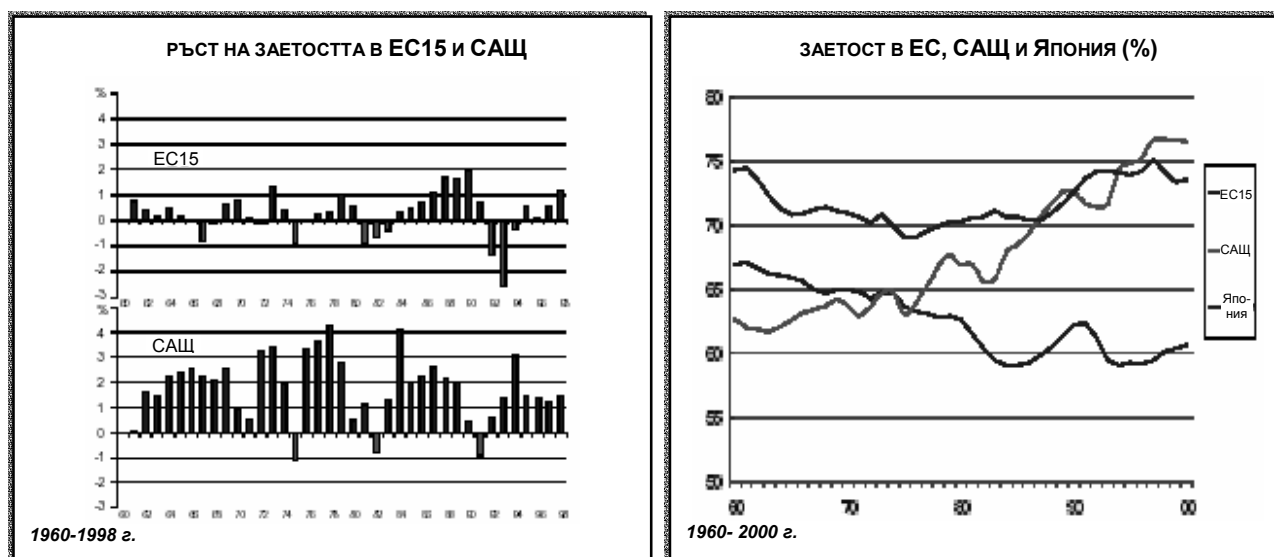
- **Възрастова диспропорция** – само половината от жените в Европа са заети в сравнение с две трети в САЩ.
- **Секторна диспропорция** – в ЕС заетостта в сектора на услугите е далеч по-ниска, отколкото в САЩ.
- **Изразена териториална диспропорция** – в ЕС безработицата е концентрирана в Германия, Франция, Италия и Испания, като най-висока е в южните, отдалечени райони и в районите със западащо промишлено производство.
- **Трайна структурна безработица** – половината от безработните са без работа от повече от една година.
- **Квалификационна диспропорция** – недостигът на професионална квалификация е най-остър в областта на информационните технологии поради недостатъчни инвестиции в образованието и професионалното обучение.
- **Възрастова диспропорция** – заетостта във възрастовата група на 55-65-годишните е твърде ниска.

*б главни
причини за
недостига
на работ-
ни места в
Европа*

*б основа-
ния за
промяна!*

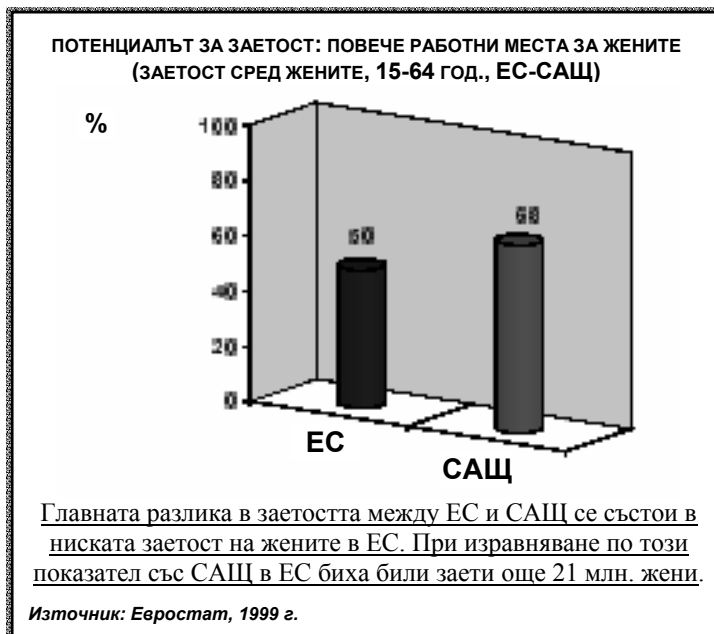
Посочените диспропорции следва да бъдат намалени. Това може да бъде постигнато, ако политиката на пазара на труда, фискалната и структурната политика бъдат изцяло ориентирани към решаването на задачата.

В ЕС е налице потенциал за нови работни места и по-висока заетост...

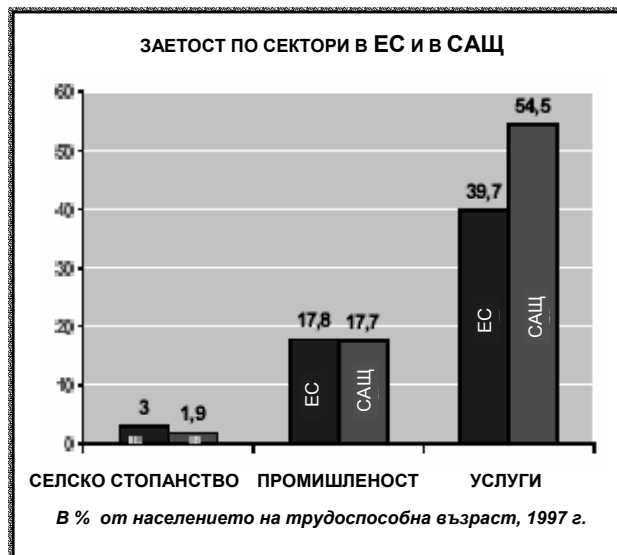
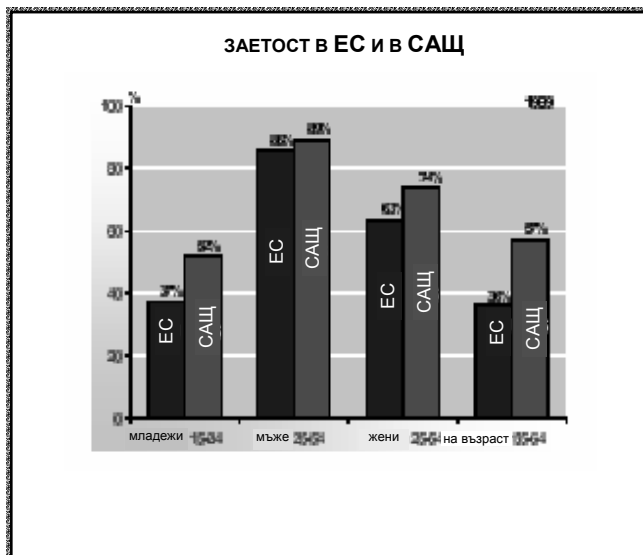

Източник: Европейска комисия

Съществува потенциал към заетост да бъдат привлечени много повече жени...

...както и за значително по-висока заетост в сектора на услугите, и сред 55-65-годишните. По заетост обаче в промишлените отрасли и сред мъжете на 24-55-годишна възраст ЕС е съпоставим със САЩ...

Източник: Европейска комисия

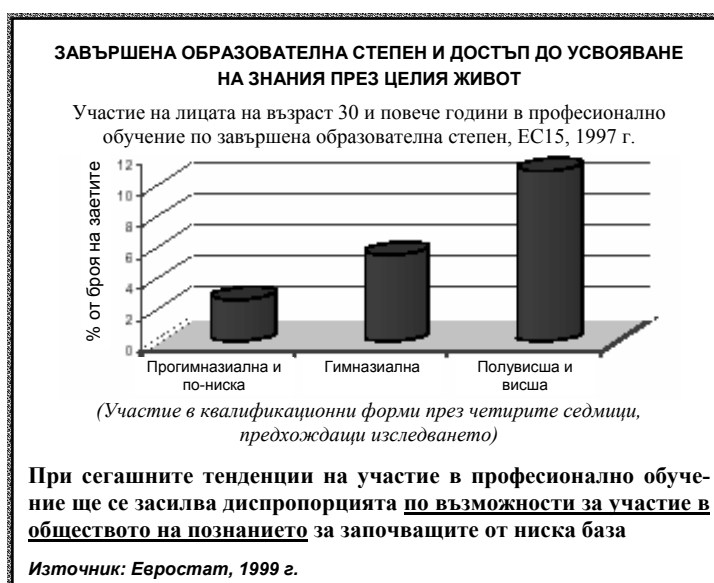
Квалификационната диспропорция. Икономиката на познанието фундаментално променя характера на квалификационните умения, които се търсят на пазара на труда — предлагат се най-вече висококвалифицирани несвързани с ръчен труд работни места в онези сектори на икономиката, които отчитат бърз до среден темп на растеж. Информационните технологии могат да способстват за намаляването на трайната структурна безработица, като придават по-висока степен на приспособимост на работната сила и подготвят заетите лица за новите работни места, които предстои да бъдат разкрити. Понастоящем в Съюза вече са налице между половин и един милион незаети работни места в областта на информационните технологии.

Икономиката на познанието изисква нови умения на работното място

Все още не са направени инвестициите в образованието и професионалното обучение, които са необходими за придобиването на търсените квалификационни умения. А тези инвестиции са от решаващо значение. Така например съществуват данни, според които за лицата, завършващи образованието си със сравнително ниска квалификация, е и най-малка вероятността да продължат да усъвършенстват професионалните си умения през целия си трудов живот. Имайки предвид непрекъснатия ход на настъпващите промени, адаптирането на основната образователна структура към новите потребности и увеличаването на инвестициите в усвояването на нови знания и умения през целия живот са от съществено значение за дългосрочния икономически и социален разцвет.

Образованието и професионалното обучение са жизненоважни

Трябва бъде осигурена по-висока степен на образованост на новопостъпващите на пазара на труда, за да могат те да се включат в икономиката на познанието...

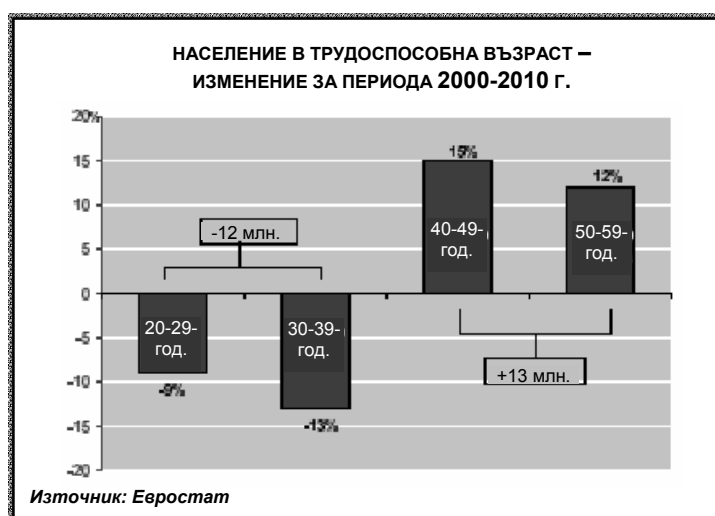

Главните социални предизвикателства. Цената на ниската заетост, бедността и изключването от обществото е колосална. По оценки на Комисията недостатъчното оползотворяване на човешките ресурси и в по-широк план разходите, свързани с неблагоприятните социални явления (в т.ч. влошено здравословно състояние и престъпност), възлизат на един до два милиарда евро годишно (12-12% от БВП). Става дума за „ракови образувания“, засягащи сърцевината на европейското общество — прахосвани ресурси, които чакат да бъдат оползотворени по-продуктивно. Същественото предизвикателство днес се състои в това от стратегия за преодоляване на последиците от социалното изключване да преминем към стратегия, осигуряваща социална приобщеност, и да заложим тази стратегия в ядрото на всяка конкретна политика.

Значението на социалната приобщеност

Същевременно Европа е изправена пред сериозното предизвикателство на застаряването на населението и последиците от това за устойчивостта на системите за социално осигуряване и социални грижи. Следователно самият европейски социален модел трябва да бъде пригоден към разгръщането на пълния потенциал на обществото на познанието.

Застаряващо население

Необходимостта от далеч по-висока динамичност на европейската икономика. Европейската икономика трябва да бъде далеч по-динамична. Твърде много са все още фрагментираните пазари. Не е достатъчен броят на малките и средни предприятия, които израстват в световни лидери. Ниска е предприемчивостта, твърде малко са предприемачите. Изобилстват бариерите на европейските капиталови пазари, в т.ч. за рисков капитал. По резултатност на изследователската работа ЕС изостава от главните си конкуренти; европейските идеи достигат пазара с цената на твърде много уси-

Европейската икономика трябва да стане по-динамична

лия и време. Необходимо е да премахнем тези препятствия, за постигнем по-висока икономическа динамика.

Предизвикателството на икономиката, основаваща се на познанието. Европа изостава от САЩ по темпове на усвояване на новите технологии и особено Интернет. Сравнително високата цена на достъпа до Интернет в Европа е немаловажен фактор, независимо от либерализацията на далекосъобщенията. Тепърва трябва да се прояви ефектът от конкуренцията между мрежите, осигуряващи местен достъп. Цените на далекосъобщителните услуги в Европа трябва да спаднат още, така че Интернет да бъде достъпен за всекиго.

Изменение на парадигмата към нова икономика на познанието

Същевременно, ако бъде допуснато запазване на сегашната тенденция в разпространението на достъпа до Интернет, социално-икономическата неравностойност в рамките на Съюза би могла да се задълбочи.

Пътят напред

Пътят напред означава Съюзът решително да се обърне с лице към посочените предизвикателства. Трябва да градим върху постигната стабилност и да извлечем максимална полза от благоприятната икономическа перспектива, за да си осигурим устойчив икономически растеж, пълна заетост и социална сплотеност. Задача изисква разработването на нова, позитивна представа за бъдещето и поредица от политически мерки за нейното осъществяване.

Да се обърнем с лице към предизвикателствата

Задачата е комплексна. Тя налага необходимостта от изцяло интегриран и оперативен подход, обвързващ икономическите, социалните и политическите цели с дати и крайни срокове за тяхното постигане. Сърцевината на тази стратегия се състои в продължаването и ускоряването на промените, които са вече в ход.

Общите политически цели следва да бъдат:

- Да бъде създадена даваща възможности на всекиго, динамична и основана на познанието икономика;
- Да бъде осигурен ускорен и устойчив икономически растеж;
- Да бъде възстановена пълната заетост като ключова цел на икономическата и социалната политика; безработицата да бъде сведена до равнищата, постигнати от най-напредналите страни;
- Да бъдат модернизирани системите за социална защита

Главни политически цели

Европейската комисия смята, че усилията следва да започнат с укрепване на солидната макроикономическа политика на Европа. В това отношение не бива да се допуска отстъпление и новите насоки, очертани по-долу, са в съзвучие с тази задача. Главните средносрочни приоритети са: придържане към показателите на пакта за растеж и стабилност; умереност на политиката на доходите; усъвършенстване и понататъшно стабилизиране на държавните финанси; във връзка с текущата фаза на растеж — реструктуриране и намаляване на общата данъчна тежест; намаляване на фискалния натиск върху труда и довеждане докрай на тежката реформа на данъчната и осигурителната система, в т.ч. и преди всичко — на пенсионната система.

Средносрочни макроикономически приоритети

При условие че бъде запазена стабилността на макроикономическата рамка, Европейската комисия смята, че действията на Съюза следва да бъдат съсредоточени в две главни направления на политиката:

Две главни направления на политиката:

- Провеждане на икономическа реформа в подготовка на прехода към икономиката на познанието; и
- Укрепване на европейския социален модел чрез инвестиране в хората.

икономическа реформа и инвестиции в човешкия капитал

Необходима е пълна координация на европейско, национално, регионално и местно равнище при спазване на принципа на субсидиарност.

Европейският съвет от Лисабон представя уникалната възможност Съюзът да формулира дългосрочните си цели — да определи приоритетите, да въведе показатели и механизми за наблюдение и контрол, да разпредели конкретната работа. Следва да обвържем тези цели с различните процеси на координация на политиката в областта на заетостта (Люксембург), структурната реформа (Кардиф) и макроикономическия диалог (Кьолн), и да ги сплетем по-плътено, за да избегнем вътрешната противоречивост, като от Европейския съвет се очаква да ръководи и дава политическите импулси. В тази връзка не са необходими нови процеси, но Европа трябва да си служи по-ефикасно с наличния инструментариум.

Европейският съвет от Лисабон трябва да формулира дългосрочната стратегия на Съюза

ПРОВЕЖДАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКА РЕФОРМА В ПОДГОТОВКА НА ПРЕХОДА КЪМ ИКОНОМИКА НА ПОЗНАНИЕТО

Европейската комисия смята, че за да бъде изградена Новата икономика, Европа следва да съсредоточи усилията си върху шест приоритета:

- eЕвропа
- Вътрешен пазар
- Финансови услуги
- Предприемачество
- Европейско изследователско пространство
- Преглед на финансовите инструменти

6 приоритета на икономическата реформа

В тази връзка трябва да бъде продължена и ускорена работата, която вече е в ход, както и да бъдат предприети нови инициативи, за да бъде даден простор на новаторския и предприемачески потенциал на Европа. Очертаните по-долу мерки се обуславят и трябва да бъдат в съответствие с поддържаното високо качество и устойчивост на държавните финанси.

eЕвропа — информационно общество за всички

Усвояването на цифровите технологии вероятно ще бъде главният двигател на значителния растеж в ЕС през следващото десетилетие. Предизвикателството пред Европа е да създаде условията, в които може да бъде реализиран този потенциал — за оползотворяването на постигната по-висока производителност така, че икономиката да стане по-динамична и да бъдат създадени нови работни места. Закономерността вече се наблюдава в САЩ, но все още не е така проявена в ЕС.

*eЕвропа
Приемане на пакета със строги мерки за наблюдение и контрол във Фейра, юни 2000 г.*

Приходите от електронна търговия растат с далеч по-висок темп в САЩ, отколкото в Европа...

Инициативата „Европа“ цели Европа да компенсира изоставането. Съединените щати водят по разпространение и потребление на Интернет, в електронната търговия и по брой на новосъздадени високотехнологични предприятия.

Европа има водеща позиция в мобилните комуникации

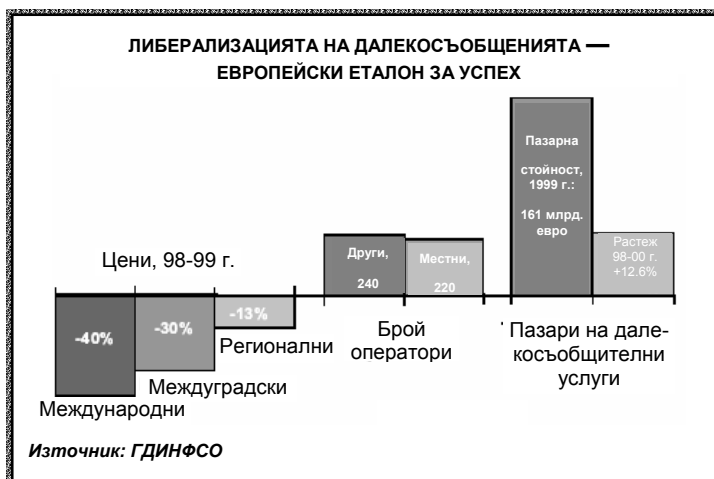
Водещите позиции на Европа в мобилните комуникации доведоха до създаването на нови работни места...

Отворените за конкуренция европейски далекосъобщителни пазари вече дават положителни резултати — по-ниски цени на достъпа и стимулиране на иновациите, — но все още много предстои да бъде направено за привеждане на съществуващата рамка към реалността на конвергиращите далекосъобщителни, Интернет- и медийни пазари. За да може Европа да компенсира изоставането в потреблението на Интернет, приоритет за нас трябва да стане стимулирането на конкуренцията между местните мрежи.

От съществено значение е конкуренцията между местните оператори

Осегаемо се проявят последиците от либерализацията на далекосъобщенията...

Създаването на вътрешен пазар в сферата на електронната търговия също би ускорило прехода към Новата икономика чрез прозрачна нормативна уредба в полза както на стопанските субекти, така и на потребителите. Не по-малко важно е да бъде изграждано доверието на потребителите във формите на електронна търговия, като например бъдат въведени ефикасни механизми за уреждане на спорове.

Необходимо споразумение относно уредбата на електронната търговия

Инициативата „Европа“ е динамична програма за ускорено придвижване на Съюза към новата икономика на познанието. Тя предвижда и амбициозни количествени показатели (посочени по-долу) за цифрова грамотност и осигуряването на достъп до Интернет за всички учебни заведения в Европа.

„Европа“ е динамична програма за промяна

Европейската комисия смята, че наред с показателите за учебните заведения и цифровата грамотност, в Лисабон е необходимо да бъдат взети предвид следните главни приоритети на инициативата „Европа“:

- Постигане на съгласие относно водещите цели на инициативата, така че окончателният план за действие да може да бъде утвърден във Фейра
- Отваряне на местните пазари на достъп за конкуренцията, като по този начин значително се намали цената на достъпа до Интернет до края на 2000 г.
- Постигане на съгласие през 2000 г. относно внесените проекти за нормативна уредба на електронната търговия, а през 2001 г. — относно пакета по прегледа на далекосъобщенията

Вътрешен пазар — Подобряване на резултатите в изоставащите сектори

Вътрешният пазар на ЕС започва да функционира добре, особено що се отнася до търговията със стоки. Вътрешният пазар запазва водещото си значение за създаването на стопански климат, стимулиращ растежа, конкурентоспособността и иновациите. Редица основни области обаче все още изостават. На тях следва неотложно да бъде обърнато внимание, за да бъде подобрена средносрочната икономическа перспектива на Съюза в рамките на общата стратегия за структурна реформа. Сред най-важните проблемни направления са:

- **Обществените поръчки.** На тях се падат 12% от БВП, но обемите на трансграничните поръчки остават значително по-ниски от растящите търговски потоци на стоки и услуги в рамките на Съюза.

Новите приоритети за вътрешния пазар

Може да бъде извлечена допълнителна полза от вътрешния пазар

- **Регулативните разходи** са прекомерно високи и ненужно обременяват стопанската инициатива в Европа. Бюрократичните разходи, отчасти на общоевропейско равнище, но дължащи се най-вече на свръхрегулирането в национален и регионален мащаб, се оценяват от ОИСР на 3-5% от БВП на ЕС. Необходима е нова инициатива за подобряване на регулаторната среда на всички равнища. Освен това **интелектуалната собственост се защитава на твърде висока**. В частност защитата на патенти в ЕС следва да се придобива също толкова безпрепятствено и на такава ниска цена, и да бъде толкова всеобхватна, както е в САЩ. Налице е обективна потребност от въвеждането на общностен патент.
- **Трансграничните бариери пред търговията с услуги** са твърде разпространени и осуетяват общоевропейското развитие и перспективите за нови работни места в сектора. От друга страна благодарение на електронната търговия услугите могат да надминат сегашния си дял от 60% от европейската икономика. Необходими са усилия за премахването на бариерите.
- Недоизградени остават **енергийният пазар и пазарът на въздушни превози**, всеки от които благодарение на солидните си обеми въздейства пряко върху себестойността на предприятията и потребителските разходи.

Европейската комисия смята, че е необходимо в Стратегията за вътрешния пазар да бъдат заложили нови приоритети, в т.ч. със следните измерения:

- Постигане на бърз напредък до месец юни 2000 г. по Европейския устав на търговско дружество
- Разработване на стратегия за премахването на всички оставащи бариери пред търговията с услуги до края на 2000 г., за да бъде гарантиран ежегоден 5% ръст на трансграничната търговия с услуги
- Приемане на общностен патент до 2001 г.
- Понататъшни координирани действия за намаляването на регулативните разходи и опростяването на стопанската среда през 2001 г.
- Въвеждане на нови правила за обществените поръчки до 2002 г. и осигуряване на възможност за възлагане на всички държавни поръчки по електронен път до 2003 г.
- Определяне на 2004 г. за краен срок за пълната либерализация и интеграция на европейските енергийни пазари, създаването на единно европейско въздушно пространство и изграждането на експресни магистрали за железопътни товарни превози.

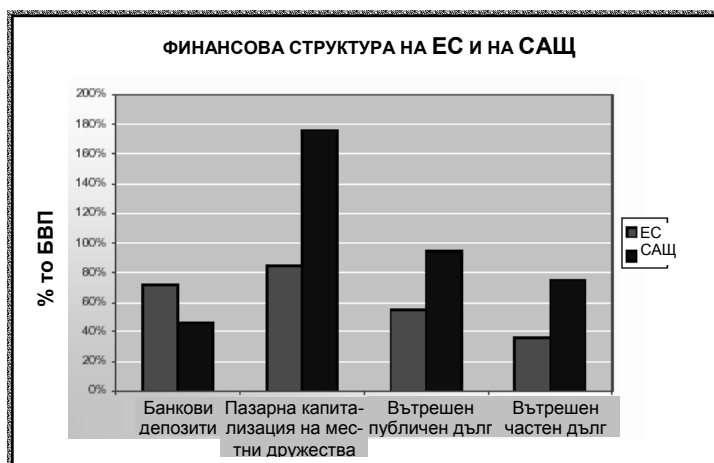
Напълно интегрирани финансови пазари до 2005 г.

През миналата година Съюзът прие амбициозен план за действие, целящ преобразуване на финансовите услуги с оглед на предизвикателствата на XXI в. — създаване на интегриран капиталов пазар и динамичен отрасъл на финансовите услуги в полза на инвеститорите, предприятията и потребителите.

Важността на задачата може да бъде илюстрирана например с обстоятелството, че капитализацията на пазарите на акции в държавите-членки на ЕС възлиза едва на около половината от пазарната капитализация в САЩ. Така се намаляват възможностите за финансиране на стопанската дейност и нараства цената на капитала. Наред с това европейските капиталови пазари са твърде фрагментирани — 33 фондови борси (за разлика от само две в САЩ); 11 системи за трансгранични разплащания (за разлика от само една в САЩ); изобилстват пречките от административен и законов характер.

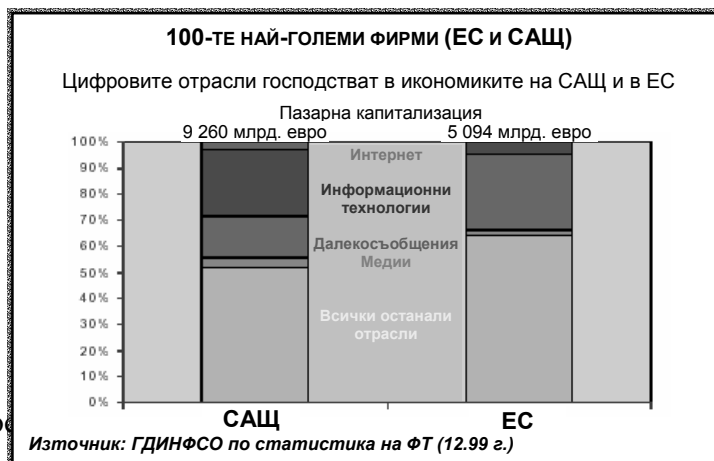
От интегрирането на европейския капиталов пазар като допълнение към въвеждането на еврото може да бъде получен огромен положителен ефект

Пазарната капитализация в САЩ е далеч по-висока от тази в Европа...

Източник: Европейска комисия по данни на Банката за международни разплащания, Международната федерация на фондовите борси, ОИСР

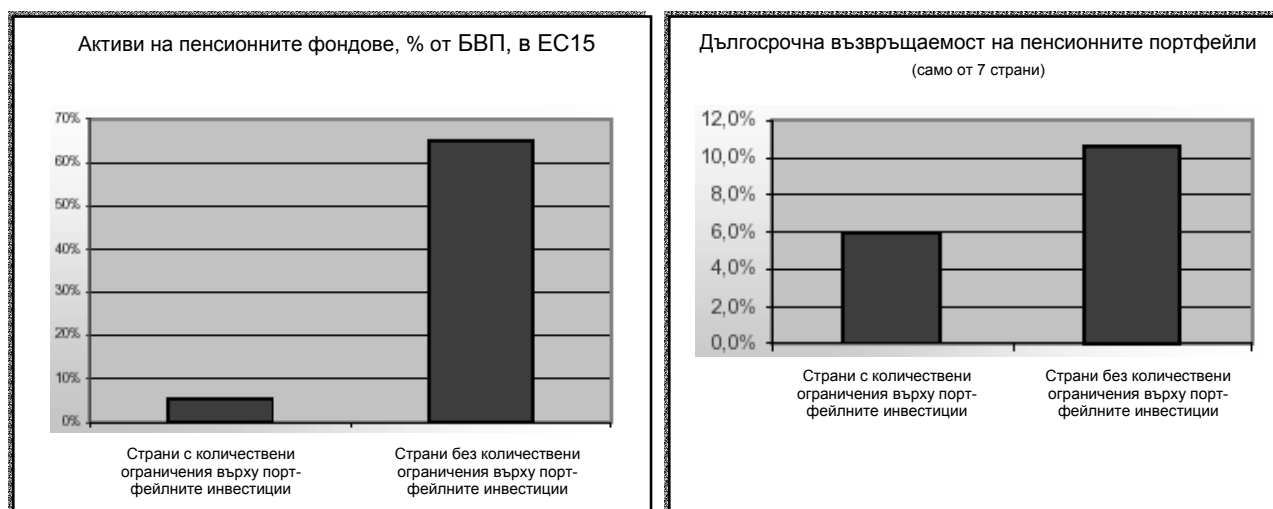
Цифровите отрасли придобиват господство...

Една от областите, в които е налице крещяща необходимост от повече напредък, са портфейлните ограничения върху инвестиционните дейности на пенсионните фондове. Ако всяка от държавите-членки постигне инвестиции в частни пенсионни фондове, равняващи се в относително изражение на тези в Холандия, капиталовите пазари на ЕС биха могли да разполагат с още 5 трилиона евро. Така би намаляло очакваното напрежение в социалноосигурителните системи, би се понижила цената на патила и би нараснал обемът на рисковия капитал. По-късно тази година Европейската комисия възнамерява да внесе ново предложение, целящо да даде възможност на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване да оперират на общоевропейско равнище.

Ограниченията върху пенсионните фондове задържат растежа...

Източник: Европейска комисия

Назрял е моментът да бъде поет твърд ангажимент за довършване на интеграцията на пазара на финансови услуги и капитали въз основа на вече внесенния План за действие в областта на финансовите услуги. Европа следва да си постави за цел финансовите й пазари да достигнат световното равнище по конкурентноспособност, динамичност и ефикасност.

До 2005 г. – пълна интеграция на пазарите на финансови услуги

Европейската комисия смята, че в Лисабон следва да бъде постигнато съгласие за:

- бърз напредък до месец юни 2000 г. по (i) основните внесени законодателни предложения, които засягат европейските капиталови пазари (т.е., за борсовото изкупуване и за ликвидацията на банки и застрахователни дружества) и (ii) по пакета от данъчни мерки;
- определяне на приоритетите в областта на финансовите услуги до месец юни 2000 г.;
- цялостно изпълнение на Плана за действие в областта на рисковите капитали до 2003 г.;
- изпълнение на Плана за действие в областта на финансовите услуги до 2005 г.

Предприемчива Европа

Европа следва също да придобие по-голяма **предприемчивост и новаторство**. Работните места в Новата икономика ще се създават най-вече от енергични малки и средни предприятия — малка част от които бързо ще се разрастват и превръщат в световни лидери.

Развитие на европейското предприемачество

За това е необходима двойка стратегия. Най-напред трябва да изградим динамична стопанска среда, в която търговските дружества да могат да се създават, да растат и новаторстват в условията на конкурентен пазар. Тази среда трябва да бъде привлекателна и проста, действително да помага на малките предприятия и да бъде обезпечена с рисковото финансиране и целесъобразна политика в областта на иновациите.

Необходима е двойка стратегия

На второ място трябва да насърчаваме поемането на рискове и предприемаческия дух. Така например трябва да насърчаваме жените-предприемачи, да осигуряваме възможност за втори опит на неуспелите, да мотивираме работниците и служителите чрез схеми за участие в собствеността, да изграждаме бизнесинкубатори и да преодоляваме отрицателните нагласи към поемането на рискове на всички равнища.

Предприемчива Европа – мащабна операция за определяне на репери

Европейската комисия смята, че в Лисабон следва да бъде подкрепено въвеждането на интегрирана стратегия за изработване на репери и разпространяване на положителен опит, с цел да бъде стимулиран напредъкът и до 2005 г. да бъде създадена „*Предприемчива Европа*“.

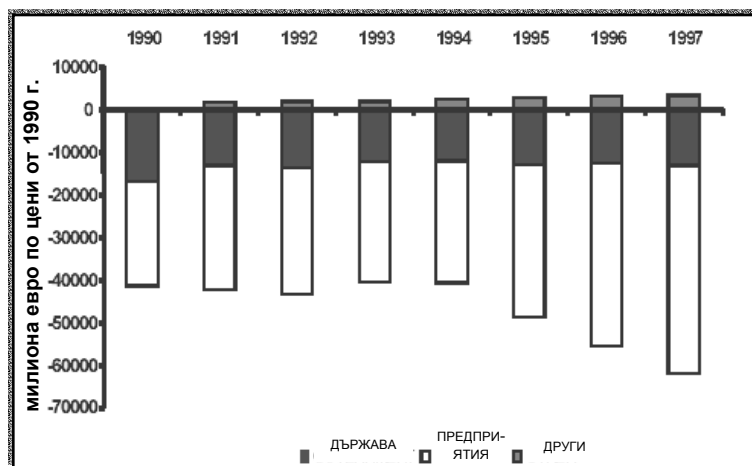
Създаване на истинско европейско изследователско пространство

Изследователската дейност и технологичските разработки пряко пораждат от 25 до 50% от икономическия растеж и са основна движеща сила на конкурентноспособността и заетостта. В основаното на познанието общество те повече от всякога ще бъдат двигател на икономическия и социален прогрес. В глобалната икономика технологичските разработки и изследователската работа представят трудовата заетост на утрешния ден.

Изследователската дейност е фактор на бъдещия икономически растеж

Изследователската дейност в Европа остава фрагментирана и лишена от възможности за взаимодействие. Това положение буди тревога. И тук Съюзът изостава от главните си конкуренти в ключови области, и изоставането нараства.

Разходите за изследователска и развойна дейност в Европа непрекъснато изостават от тези в САЩ...

Източник: ГД „Изследвания“, ОИСР

За да настъпи оживление в изследователската дейност — като стимул за конкурентноспособност и заетост, — трябва да създадем истинско „Европейско изследователско пространство“. Изследователската дейност в рамките на Съюза и на национално равнище трябва да бъде по-добре интегрирана и координирана, за да стане така ефективна, привлекателна и новаторска, каквато е тя в световен мащаб.

Необходимо е истинско европейско изследователско пространство

Ключовите елементи в това отношение са: мрежите от центрове за върхови постижения; общият подход към инфраструктурата на изследователската работа и утвърждаването на висококачествените комуникационни мрежи с висока пропускателна способност за нуждите на изследователските екипи; прилагането на стимули в областта на данъчното облагане, патентното право и рисковото финансиране; изграждането на обща система за научнотехническа информация за нуждите на държавната политика; насърчаване на мобилността на научните работници и привличането на най-добрите световни умове към Европа.

Ключовите елементи на европейското изследователско пространство

Европейската комисия препоръчва да бъдат приети следните конкретни задачи и срокове:

- Създаване на „виртуални центрове на върхови постижения“ в Европа до края на 2000 г., като дейностите на съществуващите центрове бъдат интегрирани чрез високоскоростни електронни мрежи
- Съставяне на „карта“ на върховите постижения в изследователската и развойната дейност в Европа до 2001 г.
- Годишен преглед по репери на изследователските дейности, постигнатите резултати и провеждана политика на всички равнища — първи доклад през 2001 г.
- Насърчаване на мобилността на научните работници чрез освобождаване на достъ-

па до степените и званията, и до националните изследователски институти. Да бъдат определени количествени показатели за минимално чуждестранно участие до 2002 г.

- Формулиране на общи цели за подобряване на средата за частни инвестиции в изследователска дейност и за създаване на нови високотехнологични предприятия в Европа до 2002 г.

Преглед на финансовите инструменти на Общността

Всички общностни финансови инструменти трябва да бъдат подложени на преглед, за да изиграят пълноценно ролята си в подготовката за обществото на познанието — съвместно с ЕИФ и ЕИБ

Преглед на всички общностни финансови инструменти

При необходимост могат да бъдат внесени предложения за пренасочване на тези инструменти до края на 2000 г.

УКРЕПВАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СОЦИАЛЕН МОДЕЛ ЧРЕЗ ИНВЕСТИЦИИ В ХОРАТА

Опора на ценностите на европейския социален модел

Европейският социален модел може да способства за управление на промените, породени от обществото на познанието. Ако бъдат успешно управлявани, тези промени могат да обогатят и подобрят живота на всички европейски граждани чрез трудова заетост, нови и всеобхватни начини за социално участие, стимули за икономически растеж.

Европейският социален модел може да способства за прехода към новото общество на познанието

В противен случай възниква реалната опасност от изостряне на социалното изключване, предизвикано от неравномерното развитие в рамките на Съюза, недостатъчния брой нови висококачествени работни места и недостига на съществени професионални умения. Тези проблеми на своя ред биха усложнили съществуващите социални предизвикателства на безработицата, социалното изключване и бедността. Те биха напрегнали допълнително системите ни за социална защита и биха затруднили модернизацията на образованието и професионалното обучение за нуждите на новата икономика, основана на познанието.

Човекът да бъде поставен в центъра – неотменим залог за успеха

Следователно същинското предизвикателство, пред което се изправя Съюзът в Лисабон, е неимоверният потенциал на обществото на познанието да бъде впрегнат в усилията за решаването на тези проблеми. Ключът към задачата се състои в това човекът да бъде поставен в центъра на политиката на Съюза. Това означава да се инвестира в хората, да се натрупват нови знания и умения; да се утвърди практиката на усвояване на знания през целия живот в името на възможностите за реализация през целия живот; да се гарантира на всекиго пълноценно участие в обществото; да се постигне по-висока гъвкавост на работната сила; социалната защита да стане по-устойчива и „активна“, за да бъде преодолян проблемът за застаряващото население; да бъде осигурено равенство на възможностите — накратко — да бъде обогатено европейското разбиране за обществена услуга.

Европейската комисия предлага следните мерки:

- Даване на постоянен статут на Групата на високо равнище, за да бъде постигнато по тясно сътрудничество с държавите-членки за модернизация на системите за социална защита
- Провеждане на всеобхватно изследване на условията за сигурност и устойчивост на пенсионните доходи, основани на солидарността между поколенията

Заетостта — ключова задача

Европейската комисия смята, че безработицата може да бъде значително намалена, ако бъдат посрещнати посочените по-горе предизвикателства наред с провеждането на приоритетите за икономическа реформа и макроикономическа стабилност. В Лисабон Съюзът трябва да си постави дългосрочната цел за възстановяване на пълната заетост като сърцевина на икономическата и социалната политика.

Възстановяване на пълната заетост – сърцевина на икономическата и социалната политика

Европейската комисия смята, че тази цел може да бъде постигната чрез:

- Повишаване на заетостта от сегашните 61% на повече от 65% до 2005 г. и колкото се може по близо до 70% към 2010 г.
- Намаляване до 2010 г. на средното равнище на безработицата в ЕС до вече постигнатото от най-напредналите страни (около 4%)
- Нарастване на броя на заетите жени от сегашните 51% на повече от 60% към 2010 г.

Образование и професионално обучение — най-добрата инвестиция за икономиката на познанието

Образованието и професионалното обучение са може би най-съществените фактори на подготовката за обществото на познанието. Осемдесет процента от предприятията смятат уменията за боравене с информационни технологии за първостепенен приоритет на програмите си за професионална квалификация. Завършването на средно образование е най-важният образователен „паспорт“ за участие в икономиката и обществото на познанието. Ниската успеваемост в образованието неумолимо води до висок брой на отпадналите от образователната система, ниски лични доходи и ограничени възможности за понататъшно обучение. А всичко това струва изключително скъпо и на обществото като цяло. Новото общество, основано на познанието, ще донесе фундаментални последици за нашите общообразователни системи, налагайки на всяка държава-членка да преосмисли начините на приспособяване на предучилищното, основното и средното образование към новите реалности; някаква форма на структуриран размисъл на европейско равнище относно главното направление на тези промени би способствала за подобряването на обмена на положителен опит и избягването на риска от фрагментация.

Съществено значение на образованието за всеобщата подготовка за икономиката на познанието

Усвояването на знания през целия живот също трябва да заеме централно място в стратегията ни — за да бъдат гарантирани достъпът до знания, усъвършенстването на уменията и социалната приобщеност. Всички европейци трябва да се ползват с **възможности през целия си живот** за участие в бъдещото общество на познанието. Това е начинът да бъде изграден устойчив европейски потенциал.

Усвояване на знания през целия живот за реализация през целия живот

Задачата изисква да нарасне делът на инвестициите в развитието на човешките ресурси наред с поетите ангажименти всички учебни заведения и класни стаи да имат достъп до Интернет и да бъде създадено ново поколение от учители. Съюзът трябва да се стреми на всяка цена да избегне формирането на двушелонно общество на познанието, което само би изострило проблема за социалното изключване.

Европейската комисия предлага следните задачи и срокове:

- всички учебни заведения да получат достъп до Интернет до 2001 г.;
- всички преподаватели да придобият умения за работа в Интернет и боравене с мултимедийни средства до 2002 г.;
- придобиване на цифрова грамотност от всички работници и завършващи образование до 2003 г., и от всички граждани до 2005 г.;

- делът от БВП на инвестициите за развитие на човешките ресурси да нарасне с една четвърт до 2005 г. и с 50% до 2010 г.;
- броят на лицата от 18 до 24-годишна възраст със завършено само прогимназиално образование и които не са включени във форми на продължаващо образование и професионална квалификация да бъде намален на половина до 2004-2005 г.;
- общественят достъп до Интернет или центровете за познавателни ресурси във всички населени места, както и до безплатно обучение на място да бъде гарантиран до 2002 г., а до 2005 г. да бъде гарантиран достъпът до форми на обучение през целия живот за всички лица с минимални възможности;
- на европейско равнище да започне диалог относно бъдещата насока на развитие на образователните системи.

Към социално приобщаване

Много са факторите, причиняващи социално изключване, но най-значими сред тях са безработицата, ниската квалификация, недостатъчното образование и обучение, липсата на достъп до знания и липсата на възможности.

Новото общество на познанието предлага най-обещаващата досега перспектива за преодоляване на изключването, но за това е необходимо системите за социална защита да станат по-активни, по-модерни и устойчиви. Те трябва да осигуряват стимули за трудова заетост, устойчиви пенсионни доходи при застаряващо население и стабилна среда, в която да протече преходът към общество, основано на познанието.

Основаното на познанието общество може да преодолее социалното изключване

Европейската комисия предлага следните задачи и срокове:

- Всеобхватен план за действие за насърчаване на приобщаването на всички към икономиката на познанието (решението да бъде взето във Фейра, юни 2000)
- Намаляване на броя на лицата, живеещи под чертата на бедността от сегашните 18% на 15% през 2005 г. и на 10% през 2010 г.
- Намаляване на детската бедност на половина до 2010 г.

Нова динамика на социалния диалог

Социалните партньори трябва да играят решаваща роля в управлението на прехода към икономика и общество на познанието. Техният принос е необходим не само поради радикалните промени, настъпващи в сферата на труда, но и поради необходимостта да бъде постигнато общо разбиране за всички елементи, присъщи на една динамична икономика — по веригата от хората през идеите и финансирането до пазара.

Икономиката на познанието трябва да черпи импулси от ефикасен социален диалог

Европейската комисия би желала да прикани социалните партньори да започнат разговори през настоящата година по всички аспекти на икономиката на познанието и особено: усвояването на знания през целия живот, годността за трудова заетост, социалното приобщаване и новите форми на участие на работниците и служителите, в т.ч. схемите за участие в собствеността.

РЕАЛИЗАЦИЯ, МЕТОД И ПОСЛЕДВАЩИ ДЕЙНОСТИ

Европейската комисия смята, че посочените мерки изискват действие на европейско, национално, регионално и местно равнище при пълно оползотворяване на наличния инструментариум (регулиране, по-тясна координация, преглед по репери, взаимен преглед, диалог със стопанските среди, гражданите и социалните партньори).

Мерките представят интегрирана съвкупност от предложения, които трябва да бъдат реализирани паралелно. Това значи, че процесите на макроикономическо управление, структурна реформа и управление на заетостта следва да бъдат много по-тясно интегрирани на базата на посочените показатели като общи политически приоритети. Качеството и устойчивостта на държавните финанси следва да се ползват с приоритетност при операциите по наблюдението и особено в рамките на Широките насоки на икономическата политика. За отчитане на постигнатия напредък следва да бъдат използвани подходящи репери. Не се налага въвеждането на каквито и да било нови процеси.

Европейският съвет следва да направлява процесът на реформа, в т.ч. чрез възлагане на конкретни задачи на своите отделни състави. Най-малко веднъж годишно (за предпочитане на пролет) Европейският съвет следва да подлага на оценка постигнатия напредък и да разглежда общите икономически и социални перспективи на Съюза. Отделните състави на Съвета, както и Европейският парламент също имат да играят важна роля за навременното изпълнение на мерките.

Предлаганите тук мерки са амбициозни — и такива трябва да бъдат — но и постижими. Европейските граждани желаят един действащ Съюз — Съюз, способен да осигури растеж, пълна заетост, стабилност и сигурност. Те желаят съпричастно, динамично общество — такова, в което всеки има възможност да участва. Европа на социалната справедливост — общество,

Нужно е координирано действие с целия наличен инструментариум

Политиката да съответства на задачата за устойчивост на държавните финанси и по-тясно обвързаните действащи процеси

Европейският съвет да прави оценка на напредъка всяка пролет

можност да участва. Европа на социалната справедливост — общество, грижещо се за своите членове и оползотворяващо в максимална степен ресурсите си, за да изгради устойчива база и предостави възможности на всекиго .

Ако съумеем да мобилизираме политическата енергия, която бе така ярко проявена през 1992 г., както и при изграждането на икономическия и валутен съюз, ще можем да осъществим предлаганите мерки, а с тях — и възраждането на Европа.